

Türkiye'nin Orta Doğu'da Terörle Mücadele Politikası ve Rusya'nın Yaklaşımı

Elnur İSMAYILOV

24 Temmuz 2015'te Türkiye'nin teröre karşı başlattığı mücadeleye ABD, İngiltere, Fransa gibi birçok devletten destek gelmiştir. Fakat Rusya Başbakanı Dimitri Medvedev'in Mısır'ın El-Ahram gazetesine Türkiye'nin terörle mücadelesi ile ilgili yaptığı açıklama, Kremlin'in bu konuya nasıl yaklaştığı sorusunu yeniden gündeme getirmiştir.



Suriye'de Esed iktidarını kollayan; hem merkezi Irak yönetimi ile hem de Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi ile son yıllarda ilişkilerini geliştiren ve tarihsel olarak PKK'nın faaliyetlerine destek veren Moskova'nın tavrının nasıl olacağı sorusu da bu kapsamda ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'nin terörle mücadele stratejisi kendi sınırları içerisinde tüm terör örgütlerine; Irak'ın kuzeyinde PKK'ya ve Suriye'de IŞİD'e karşı olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Rusya Başbakanı Dimitri Medvedev, El-Ahram gazetesine verdiği röportajda, Türkiye'nin PKK'ya karşı mücadelesinde terör örgütünün Irak'taki mevzilerine yönelik saldırıların meşruiyet açısından kuşku uyandırdığını ifade etmiştir.¹ Medvedev'e göre Irak'ın kuzeyinde terör örgütüne karşı yürütülen operasyonların Bağdat yönetimi ile koordine

edilmemesi, Ankara'nın terörle mücadele politikasının meşruiyetinin sorgulanmasına sebebiyet vermektedir. Ukrayna'da ve diğer eski-Sovyet coğrafyasında uluslararası hukuku ihlal ederek toprak işgali gerçekleştiren bir devletin başbakanının Türkiye'nin terörle mücadele kapsamında gerçekleştirdiği sınır ötesi operasyonlarını eleştirmesinin ironik olduğu ifade edilebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, IŞİD hem Türkiye hem de Rusya'nın güvenliğine büyük tehlike oluşturmaktadır. Bu kapsamda Moskova, Ankara'nın bu örgüt ile ilgili mücadelesini olumlu karşılamaktadır. Fakat Irak ve Suriye'de Türkiye'nin gerçekleştirdiği ve gerçekleştirebileceği eylemleri eleştirmektedir. Bu analizde Türkiye'nin Irak ve Suriye'ye yönelik terörle mücadele politikasına Rusya'nın nasıl yaklaştığı ve bu mücadelenin Rusya'nın bölgedeki çıkarlarını nasıl etkilediği ele alınmaktadır. Aynı zamanda son yıllarda Moskova-Ankara ilişkilerindeki pozitif gelişmelerin son aylarda yeniden gerginliğe dönüşmesinin altında yatan neden-

¹ Интервью Дмитрия Медведева египетской газете «Аль-Ахрам» (Prime Minister Dmitry Medvedev's interview with Egyptian daily Al-Ahram), 06 Ağustos 2015 <http://government.ru/en/news/19157/> (Erişim: 07.09.2015)

lere değinilmektedir. Rusya'nın müttefiki olan Suriye'de, Türkiye'nin askeri operasyonlar gerçekleştirme ve güvenlik bölgesi oluşturma taleplerine Kremlin'in nasıl tepki verdiği de analizin ana konularından biridir.

Rusya'nın Orta Doğu'da Terörle Mücadele Önerisi

IŞİD'in Rusya'nın kendisi için de tehlike oluşturduğu ve Moskova'nın aylar öncesinde terörle mücadele kapsamında Birleşmiş Milletler çatısı altında uluslararası cephe oluşturma önerisi dikkate alınırsa, Rusya'nın Türkiye'nin terörle mücadelesine olumlu yaklaşması gerektiği düşünülebilir. Fakat Kremlin, IŞİD'le mücadele amaçlı oluşturulmuş koalisyonun BM Güvenlik Konseyi kapsamı dışında olması nedeniyle tepkilidir. Koalisyonun Suriye'deki faaliyetinin Esed iktidarının onayı olmadan gerçekleştirmesi Putin iktidarının eleştirilerinden biridir. Ayrıca Rusya; Suudi Arabistan, Katar, Ürdün ve Türkiye'yi IŞİD'e destek veren ülkeler olarak kabul etmektedir.

“Kremlin, IŞİD'le mücadele amaçlı oluşturulmuş koalisyonun BM Güvenlik Konseyi kapsamı dışında olması nedeniyle tepkilidir.”

Putin'in IŞİD'e karşı mücadele için öngördüğü plan, Ağustos 2015'te Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov'un ABD'li mevkidaşı John Kerry ile Katar'ın başkenti Doha'da Körfez ülkeleri İşbirliği Konseyi çerçevesinde gerçekleştirdiği görüşmede kısmen açıklanmıştır. Kremlin bölgede IŞİD terörüne karşı mücadele kapsamında Rusya, Suriye, Türkiye, Suudi Arabistan ve Ürdün'den oluşan devletlerin koalisyon oluşturma-

masını istemektedir.² Terörle mücadele amaçlı olarak bölge devletlerinin, Suriye ve Irak silahlı kuvvetlerinin ve Kürtlerin katılımıyla kapsamlı bir koalisyon kurulması bu planın bir parçasıdır.³ Rusya'nın önerdiği Suriye-Suudi Arabistan-Ürdün-Türkiye koalisyonuna İran'ın davet edilme nedeninin Suudi Arabistan'ın tepkisini çekmemek olduğu tahmin edilebilir. Ancak böyle bir koalisyonun oluşturulmasının son derece güç olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İlk olarak Suudi Arabistan ve Ürdün'ün Suriye politikası kapsamında Batı yanlısı bir strateji izlediği ve Türkiye'nin ABD'nin oluşturduğu koalisyonda yer aldığı bilinmektedir. Aynı zamanda böyle bir koalisyonun oluşturulması Esed yönetiminin meşruluğunun kabullenilmesi anlamına gelmektedir ki, Ankara hükümeti için bu durum kabul edilmez niteliktedir. Esed'in iktidardan gitmesini talep eden Suudi Arabistan için de bu kabul edilemez bir öneridir.

Son aylarda Putin ve Lavrov'un Suudi Arabistan yetkilileri ile görüşmelerinde Moskova'nın arabuluculuğunda Suriye-Suudi Arabistan diyalogunun gerçekleştirilmesi amaçlanmaktaydı. Temmuz ayı sonuna doğru Esed hükümetine yakın Lübnan gazetesi Al-Akhbar'da yayınlanan habere göre, Riyad'da Rusya arabuluculuğunda Suriye Ulusal Güvenlik Bürosu Başkanı Ali Memlük ve Suudi Prensi Muhammad bin Salman görüşmesi gerçekleşmiştir.⁴ 11 Ağustos

² “Россия поможет в укреплении обороноспособности Сирии”, Rossiyskaya Gazeta, 29 Haziran 2015, <http://www.rg.ru/2015/06/29/vstrecha-site.html> (Erişim: 10.07.2015)

³ “У России есть свои планы на ИГ” (Rusya'nın IŞİD'le mübarezesine ilişkin kendi planları var), Kommersant, 04 Ağustos 2015, www.kommersant.ru/doc/2781653 (Erişim: 06.08.2015)

⁴ “Russian Brokered High Level Syria-Saudi Arabia Discussions: Al Assad's Security Adviser meets Sa-

2015'te Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Adelal Jubeir'in Moskova ziyaretinde iki ülke arasındaki Suriye sorununun Beşer Esed'in iktidarda olduğu sürece çözümlenemeyeceği kesinleşmiştir.⁵

“İŞİD terörüne karşı mücadele kapsamında Rusya, Suriye, Türkiye, Suudi Arabistan ve Ürdün'den oluşan devletlerin koalisyon oluşturmasını istemektedir. Terörle mücadele amaçlı olarak bölge devletlerinin, Suriye ve Irak silahlı kuvvetlerinin ve Kürtlerin katılımıyla kapsamlı bir koalisyon kurulması bu planın bir parçasıdır.”

2013 yılında Kremlin'in arabuluculuğunda kimyasal silahların Suriye'den çıkarılması Putin'in başarısı olarak kabul edilebilir. Bu anlamda Putin'in İŞİD'le mücadelede yeni koalisyon girişiminin ne kadar başarılı olabileceğini zaman gösterecektir. Fakat Orta Doğu'daki gelişmeler dikkate alınırsa bu planın gerçekleşmesi bölgedeki dengelerin yeniden değişmesini sağlayacaktır. Orta Doğu'da terörle mücadele kapsamında Rusya Cumhurbaşkanı Putin'in Eylül 2015'te BM Genel Kurulu'nun New York toplantısında teröre karşı uluslararası bir cephe oluşturulmasını önereceği tahmin edilmektedir.

udi Deputy Crown Prince”, 01 Ağustos 2015, www.globalresearch.ca/russian-brokered-high-level-syria-saudi-arabia-discussions-al-assads-security-adviser-ali-mamlouk-meets-saudi-deputy-crown-prince-mohamad-bin-salman/5466149 (Erişim: 06.08.2015)

5 Ghassan Kadi, „Russia, Saudis fail in talks to agree on fate of Syria's Assad“, Reuters, 11 Ağustos 2015, www.reuters.com/article/2015/08/11/us-meast-crisis-russia-assad-idUSKCN0QG13G20150811 (Erişim: 11.08.2015)

Rusya ve Kürt Sorunu

Türkiye'nin ve Orta Doğu'daki Irak ve Suriye gibi ülkelerin gündeminde olan Kürt sorunu birçok küresel ve bölgesel devlet gibi Rusya'nın da bölgedeki çıkarları açısından önem taşımaktadır. Özellikle Sovyetler döneminde Kürtlerle mevcut ilişkiler dikkate alınarak, 1990'lı yıllardan sonra da Kremlin'in bölge politikalarında Kürt siyasi hareketlerinin önemli yer tuttuğu söylenebilir. PKK'nın 1980'li yıllarda Bekaa Vadisi'nde Sovyetlerin himayesinde kurulduğu bilinmektedir. Sovyetlerin yıkılması sonrasında Kremlin'in PKK'ya verdiği desteğin nedeni olarak Rusya'nın kendi nüfuz alanı olarak gördüğü Kafkasya ve Orta Asya'da Türkiye'nin etkisinin artmasına tepki duyması belirtilebilir. Rusya, 1990'lı yıllardan itibaren gerçekleştirilmesi amaçlanan Hazar havzasından Türkiye'ye uzanacak petrol boru hattı projesini PKK üzerinden uzun bir dönem engellemeye çalışmıştır. Vladimir Putin'in Rusya'da iktidara gelmesi sonrasında Türkiye'nin PKK sorununa yaklaşımı “diplomatik” anlamda değişmişse de, geleneksel olarak terör örgütüne yardım politikasından vazgeçmemiştir. Wikileaks belgelerinde yer alan haberlerde Rusya hükümetinin ve istihbarat kurumlarının PKK'ya silah yardımının Rus mafyası üzerinden yapıldığı ve amacın Türkiye'de istikrarı bozmak olduğu ifade edilmektedir.⁶ PKK'ya karşı Türk Silahlı Kuvvetleri'nin gerçekleştirdikleri operasyonlarda militanlara ait olan çok sayıda Rus yapımı silahların ele geçirilmesi böyle bir bağlantının olduğunun kanıtıdır.

Rusya'nın PKK'yı terör örgütü olarak tanıma-

6 “WikiLeaks cables: Russian government uses mafia for its dirty work”, 01 Aralık 2010, The Guardian, http://www.theguardian.com/world/2010/dec/01/wikileaks-cable-spain-russian-mafia (Erişim:07.08.2015)

dığı bir gerçektir.⁷ Rusya-Türkiye ilişkilerinde 2008 sonrasındaki U-dönüşüne kadar, Moskova PKK'yı Türkiye'ye karşı savunmaktaydı. Fakat Moskova-Ankara ilişkilerindeki pozitif gelişmeler sonrasında, Kremlin PKK'ya desteğini gizli yollardan devam ettirmiştir. 2013 yılı sonlarına doğru Türkiye'nin Suriyeli muhaliflere kimyasal silah verdiği haberlerinin (Rusya istihbaratı tarafından) yayılmasının ardından Rusya-PKK işbirliğinin ortaya çıkması Moskova'nın terör örgütünü kendi çıkarları için kolladığının bir kanıtıdır. Her ne kadar son yıllarda Ankara-Moskova arasında ekonomi ağırlıklı sıcak ilişkiler yaşanıyorsa da, Türk istihbarat birimlerinin ortaya çıkardığı Rus-PKK işbirliği gerçeği de unutulmamalıdır. Türkiye-PKK arasında iki yılı aşkın süredir devam eden çözüm sürecine Moskova olumlu yaklaşmakta idi. Ancak Moskova'nın Türkiye'nin PKK mevzilerini bombalamasından duyduğu rahatsızlığı ifade etmesi, Rusya'nın uzun yıllar devam eden PKK'yı kollama politikasından kaynaklanmaktadır.

“ Wikileaks belgelerinde yer alan haberlerde Rusya hükümetinin ve istihbarat kurumlarının PKK'ya silah yardımının Rus mafyası üzerinden yapıldığı ve amacın Türkiye'de istikrarı bozmak olduğu ifade edilmektedir. ”

Rusya'nın Irak ve Suriye'deki Kürt yapılanmalarına yaklaşımı da farklıdır. Moskova Irak'ın toprak bütünlüğünü savunduğu kadar, Kuzey Irak Kürdistan bölgesiyle de sıcak ilişkiler kurmuştur. Şubat 2013'te Irak Kürt Bölgesel Yönetimi Başkanı Mesud Barzani'nin Moskova temasları

politik ilişkilerin kurulması açısından önemli bir ziyaret olmuştur.⁸ Rusya'nın Kuzey Irak bölgesi ile siyasi-ekonomik ilişkileri ve bölgedeki Rus petrol ve doğal gaz şirketlerinin varlığı bu işbirliğini kanıtlamaktadır. Barzani'nin Moskova ziyareti sonrasında Gazpromneft enerji şirketi ile anlaşma imzalaması da taraflar açısından önemli bir gelişme sayılabilir.

“ Medvedev'in Kuzey Irak'ta Türkiye'nin gerçekleştirdiği terörle mücadele operasyonlarını eleştirmesi, Moskova'nın Kuzey Irak bölgesinin güvenliğine önem atfettiği mesajını vermektedir. ”

Bağdat ve Erbil arasında denge politikası yürüten Moskova, her iki tarafla iyi ilişkiler geliştirerek Irak'ın gelecekteki yapılanmasında etkili olabilecek önemli aktörlerden olmak istemektedir. Aynı zamanda, Irak'ın hem güneyi hem de kuzeyi ile ekonomik, politik ve askeri ilişkilerini devam ettirmek niyetindedir. Bu anlamda Medvedev'in Kuzey Irak'ta Türkiye'nin gerçekleştirdiği terörle mücadele operasyonlarını eleştirmesi, Moskova'nın Kuzey Irak bölgesinin güvenliğine önem atfettiği mesajını vermektedir.

Suriye'nin Güvenliği

Arap Baharı sonrasında Türkiye-Suriye ilişkilerinde yaşanan gerginlik, Rusya'nın bölgedeki çıkarlarını da etkilemektedir. Suriye'nin sahip olduğu jeostratejik konum itibarıyla Moskova'nın Şam politikasını iyi anlamak gerekmektedir. Suriye, Rusya için Orta Doğu'da önemli bir müt-

⁷ Rusya'nın yanı sıra Çin, Hindistan, Mısır ve İsviçre de PKK'yı terör örgütü olarak tanımamaktadır.

⁸ “Россия заходит в Ирак с севера”, Nezavisimaya Gazeta, 08 Mart 2013, http://nvo.ng.ru/wars/2013-03-08/1_irak.html (Erişim:09.08.2015)

tefik devlettir. Aynı zamanda Tartus limanında bulundurduğu deniz üssü nedeniyle de Suriye Rusya için stratejik öneme sahiptir. Ayrıca enerji kaynaklarının Mısır'dan başlayarak Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınabilmesinde önemli bir coğrafi konuma sahip olmasından dolayı Suriye Rusya'nın bölgedeki enerji politikaları açısından önemlidir. Enerji politikaları açısından değerlendirildiğinde, uzun vadede Moskova'nın Şam üzerinde etkili olması, Katar'dan Avrupa'ya taşınabilecek doğalgaz boru hattı projelerini engelleyecek ve böylelikle Avrupa'nın Rus doğal gazına bağımlılığını devam ettirmesine olanak tanıyacaktır.

Beşer Esed hükümeti için de Rusya'nın bölgede varlığı önemlidir. Esed Rusya'nın bölgenin istikrara kavuşmasında ve Sovyetler sonrasında kaybedilmiş dengenin tekrar oluşturulmasında başat rol oynayacağını dile getirmiştir.⁹ Esed, Suriye'de iktidar-muhalefet arasında diyalogun Moskova arabuluculuğunda gerçekleştirilmesinin önemine vurgu yaparak, sorunun Batılı devletlerin müdahalesi olmadan çözümlenmesi ve öncelik olarak Suriye'de IŞİD tehlikesinin yok edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Öte yandan Rusya ile Suriye arasında askeri işbirliği devam etmektedir. Haziran 2015'te Esed hükümetinin Dışişleri Bakanı Valid Muallam'ın Moskova temaslarında Putin'le görüşmesi sonrasında Kremlin, mevcut Suriye hükümetine her türlü desteği vereceğini açıklamıştır.¹⁰ Suriye'nin

Rusya Büyükelçisi Riad Haddad'ın, Kremlin'in, Şam yönetimine gereken tüm askeri ekipmanları sağladığını beyan etmesi bu işbirliğinin kanıtıdır.¹¹ Hangi tür silahların Esed hükümetine gönderildiğini açıklamasa da, Haddad bu konuda Moskova'dan gereken yardımın alındığını ifade etmiştir. Rusya'ya ait özel görev kuvvetinin Esat hükümetinin terörle mücadelesine destek amacıyla Suriye'ye gönderilebileceği haberleri ise Putin'in Basın Danışmanı Dimitri Peskov tarafından yalanlanmıştır.¹²

Türkiye'nin IŞİD'le mücadele kapsamında Suriye'nin kuzey bölgesine muhtemel bir askeri müdahalesine ve Suriye sınırında güvenlik bölgesi oluşturulmasına Rusya karşı çıkmaktadır. Kremlin, Türkiye'nin gerçek amacının IŞİD'le mücadele etmek değil; Suriye-Türkiye sınırını kontrolünde bulunduran ve Suriye Kürtlerinin oluşturduğu, PKK'nın Suriye kolu olarak bilinen PYD'ye karşı mücadele olduğunu iddia etmektedir. Nihai amaç olarak ise Ankara'nın Esed iktidarını devirmek istediği bilinmektedir.

PYD Eş Başkanı Salih Müslim'in Aralık 2013 ve Nisan 2014'te Rusya ziyaretinde bulunması ve Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Mihail Bogdanov'la görüşmesi Moskova'nın PYD ile muhtemel ilişkisini ortaya koymaktadır. Fakat Müslim'in görüşme sonrasında beyan ettiği üzere, Moskova için Suriye'nin toprak bütünlüğü önem taşımaktadır ve Kremlin Suriye'de

9 "President Al-Assad's Interview with Russian Media", 29 Mart 2015, http://www.presidentassad.net/index.php?option=com_content&view=article&id=1444:president-al-assad-s-interview-with-russian-media-march-29-2015&catid=314:2015&Itemid=468 (Erişim: 07.08.2015)

10 "Пресс-конференция Сергея Лаврова и главы МИД Сирии Валида Муаллема 29 июня в Москве", Russia Today, 29 Haziran 2015, <http://russian.rt.com/ar->

ticle/100216 (Erişim: 05.08.2015)

11 "Russia increases military support to Syria's Assad", ARA News, 28 Haziran 2015, <http://aranews.net/2015/06/russia-increases-military-support-to-syrias-assad/> (Erişim: 08.08.2015)

12 "Дмитрий Песков заявил, что Россия не планирует отправлять войска в Сирию", Kommersant, 04 Ağustos 2015, <http://www.kommersant.ru/doc/2782267> (Erişim: 06.08.2015)

herhangi bir Kürt devletinin kurulmasına destek vermemektedir.

Suriye'deki iç savaşı sonlandırmak amacıyla iktidar ve iç muhalefet arasında arabuluculuk yapan Kremlin, tarafları aynı masaya oturtmayı başarmıştır. Ocak 2015'te Moskova'daki toplantıya Salim Müslim'i özel olarak davet etmekle Rusya, Suriye'deki Kürtlerin bir kısmını temsil eden PYD üzerinden gelecekte bölgedeki çıkarlarını korumayı amaçladığını göstermiştir. Nisan 2015'te Moskova, PYD temsilcilerinin de katıldığı Suriye muhalefeti ile iktidar arasında ikinci diyalogu organize etmiştir. Ağustos 2015 başında PYD'nin Esed hükümeti ile işbirliği yapabileceği mesajını vermesi, Rusya'nın arabuluculuk girişimlerinin sonucu olarak değerlendirilmektedir. PYD'nin silahlı kanadı YPG'nin IŞİD'le mücadelesine Rusya destek vermektedir. Ağustos 2015 başlarında Esed iktidarının askeri ve güvenlik personelinden oluşan 6 yetkilinin Moskova ziyareti önem taşımaktadır. Bu ziyaretin amacının Orta Doğu'da teröre karşı mücadele kapsamında Suriye'nin güvenliği konusu olduğu tahmin edilmektedir. Rusya ayrıca Ağustos 2015'te Suriye Ulusal Koalisyonu (SUK) ve PYD'nin katılımıyla iktidar ve muhalefet arasında yeni bir diyalog organize etmeye hazırlanmaktadır. Ancak bu görüşmeden olumlu sonuç çıkması ihtimali çok oldukça düşüktür. Zira Batı'nın desteklediği SUK'un Esed hükümeti ile işbirliğine gitmeyeceği bilinmektedir.

Öte yandan Kremlin Esed'siz bir Suriye kurulması durumunda Moskova-Şam ilişkilerinin nasıl şekilleneceğini de değerlendirmektedir. Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın da ifade ettiği üzere, Esed önceki kadar Putin için vazgeçilmez değildir. Son arabuluculuk misyonunun başarı-

sız sonuçlanması halinde, Rusya'nın Esed'e siyasi sığınma hakkı tanınması ve Suriye'deki yeni iktidar ile çıkarları doğrultusunda temaslarını sürdürmesi muhtemeldir. Putin'in Moskova'da Suriye muhaliflerinin de katılacağı bir toplantı organize etme amacını bu açıdan da değerlendirmek gerekmektedir.

Sonuç

Orta Doğu'daki terörle mücadele süreci ve Kürt sorunu Rusya'nın bölgedeki çıkarları ve hareket alanı açısından önem arz etmektedir. Suriye'nin Rusya için Orta Doğu'da tek önemli müttefik devlet olarak kalması nedeniyle Moskova, Şam yönetiminin yanında yer almaktadır. 1990'lı yılların sonuna doğru müttefikleri Sırbistan'ı koruyamadığı için Balkanlardaki konumunu kaybeden Rusya, aynı hatayı Suriye politikasında yapmak istememektedir. Bu nedenle hem kendi çıkarlarını koruma amaçlı politika izlemekte hem de bölgede ortak çıkarlarının olduğu İran ve Çin gibi devletlerle işbirliği geliştirmektedir. Orta Doğu'daki sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla ABD ile görüşme gerçekleştirerek Ukrayna krizinden dolayı Batıyla kesilen ilişkisini yeniden kurmak istemektedir.

Türkiye'nin Suriye politikasının başından itibaren karşısında olan Rusya, Ankara hükümetinin terörle mücadele kapsamında Suriye'deki gerçek amacının IŞİD'e karşı değil, PYD'ye ve nihayetinde Esed iktidarına karşı mücadele olduğunu düşünmektedir. Esed iktidarının devrilmesi veya iktidara gelecek olan Batı yanlısı bir Suriye hükümeti Rusya'nın bölgedeki politik ve ekonomik çıkarlarına zarar verecek ve askeri varlığının ortadan kalkmasına neden olacaktır.

Türkiye'nin Suriye'de kara operasyonlarını

gerçekleştirmesi Rusya'nın ve İran'ın bölgedeki çıkarlarını büyük oranda etkileyecektir. Rusya'nın Suriye'ye IŞİD'e karşı mücadele için özel kuvvet göndermeye hazırlandığı haberleri Moskova'nın imajı açısından pozitif bir anlam ifade etmemektedir. Fakat İran ve Rusya'nın özel askeri birliklerinin Esed hükümetini korumak için Suriye'ye gönderilmesi, Moskova-Ankara ilişkilerinin yeniden gerginleşmesine neden olabilir. Rusya doğalgazına %60 ve İran doğalgazına %10 bağımlı olan Türkiye'nin Suriye'ye kara operasyonu gerçekleştirmesinin oluşturacağı sorunlar da dikkatten kaçırılmamalıdır.

Batılı devletler Suriye'ye herhangi bir kara operasyonu yapılmasının Rusya ile Batı arasında çıkarların çakıştığı diğer bölgeler için de sorun oluşturması ihtimalinden rahatsızlık duymaktadır. Özellikle, Esed hükümetine karşı gerçekleştirilecek bir operasyonun Rusya'nın Güney Kafkasya bölgesindeki işgalci politikasını genişletmesinden endişe edilmektedir. Bu anlamda Gürcistan üzerinden geçen enerji boru hatlarının tehlikeye girme ihtimali ön plana çıkmaktadır. Temmuz 2015'ten itibaren Güney Osetya-Gürcistan sınırında yaşananlar ve bölgeden geçen Bakü-Supsa petrol boru hattı açısından Rus askerlerinin oluşturduğu tehdit bunun bir örneğidir.

Sonuç olarak, Rusya ve Türkiye'nin Orta Doğu'da terörle mücadele kapsamında yaklaşım ve önceliklerinin farklı olduğu görülmektedir. Rusya kendi arabuluculuğunda ve BM meşruiyeti altında gerçekleşecek bir koalisyonla Orta Doğu'da mevcut sorunların çözümlenmesini amaçlamaktadır. Moskova için bölgedeki en önemli konular; IŞİD tehlikesi ve Esed iktidarının geleceğidir. Ancak son dönemde yaşanan

gelişmelerden Kremlin'in bu konuda tarafları bir masaya oturabilme dışında herhangi bir başarı sağlayamadığı anlaşılmaktadır.

En önemli amacın IŞİD'le mücadele olması gerektiğini vurgulayan Rusya için Suriye'nin toprak bütünlüğünün korunması ve Esed git-tiği takdirde dahi Şam'da Moskova'nın çıkarlarını dikkate alacak bir iktidarın olması temel önceliktir. Suriye'deki Kürt grupları içerisinde PYD'ye destek vererek gelecekte olası bir Kürt yapılanmasını kendi çıkarları çerçevesinde kullanabilmeyi amaçlamaktadır. Türkiye ise Suriye'de özerk veya bağımsız herhangi bir Kürt yapılanmasını istememektedir.

Son dönemde Türk Akımı projesi ile ilgili Moskova-Ankara arasındaki anlaşmazlıkların da Türkiye'nin terörle mücadele politikasının Rusya'da yarattığı hoşnutsuzluk üzerinden okunması gerekmektedir. Moskova-Ankara arasında bir dönem yaşanan sıcak ilişkilerin yerini tekrar soğuk rüzgarlara bıraktığı görülmektedir. İran'la nükleer anlaşma sağlanması durumunda Tahran'ın bölgedeki faaliyetini genişleteceği dikkate alındığında, Ankara'nın bölgede Moskova-Tahran ittifakı ile karşı karşıya kalması muhtemeldir.

BİLGESAM Hakkında

BİLGESAM, Türkiye'nin önde gelen düşünce kuruluşlarından biri olarak 2008 yılında kurulmuştur. Kar amacı gütmeyen bağımsız bir sivil toplum kuruluşu olarak BİLGESAM; Türkiye'deki saygın akademisyenler, emekli generaller ve diplomatların katkıları ile çalışmalarını yürütmektedir. Ulusal ve uluslararası gündemi yakından takip eden BİLGESAM, araştırmalarını Türkiye'nin milli problemleri, dış politika ve güvenlik stratejileri, komşu ülkelerle ilişkiler ve gelişmeler üzerine yoğunlaştırmaktadır. BİLGESAM, Türkiye'de kamuoyuna ve karar alıcılara yerel, bölgesel ve küresel düzeydeki gelişmelere ilişkin siyasal seçenek ve tavsiyeler sunmaktadır.

Yazar Hakkında

2001 yılında Azerbaycan'da Bakü Devlet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Uluslararası Hukuk bölümünde lisans eğitimini tamamladı. 2007-2009 yıllarında Otto von Guericke Üniversitesi'nde (Magdeburg/Almanya) Savaş ve Barış Araştırmaları bölümünde yüksek lisans eğitimini almıştır. Doktorasını "Post-Sovyet Güney Kafkasya ve Orta Asya'da ABD ve Rusya'nın çatışan Neo-Emperyalist Dış Politikaları" konusu üzerine Westfalya Wilhelm Üniversitesi'nde (Münster, Almanya) yapmıştır. Rusya ve ABD'nin post-Sovyet ülkelere yönelik dış politikaları; Güney Kafkasya ve Orta Asya'da etnik çatışmalar; emperyalizm ve neo-emperyalizm; etnik milliyetçilik teorileri; AB'nin post-Sovyet ülkelerinde insan hakları ve demokrasi politikası alanlarında uzmanlaşmıştır. İsmayılov, BİLGESAM'da Rusya, Kafkasya ve Orta Asya uzmanı olarak çalışmalarına devam etmektedir.